

Školní preventivní strategie primární prevence rizikového chování na období 2024 – 2027

Údaje o škole:

Základní škola Kaplice, Školní 226, 382 41 Kaplice

ředitel školy: Mgr. Pavel Petr, tel: 380 347 910, 728 402 466,

e-mail: skola@zsskolnikaplice.cz web: www.zsskolnikaplice.cz

IČO: 00583669

školní metodik prevence: Ing. Bc. Miroslava Vančura Kostková

Chceme, aby naše prevence byla:

- komplexní a systematická
- včasná a dlouhodobá
- odborná a fundovaná
- koordinovaná

Školní prevence oddaluje, brání nebo snižuje výskyt rizikových forem chování, zvyšuje schopnost žáků činit informovaná a zodpovědná rozhodnutí. Má dlouhotrvající výsledky, pojmenovává problémy z oblasti rizikových forem chování. Pomáhá zejména těm jedincům, kteří pocházejí z nejvíce ohrožených skupin (minoritám, cizincům, dětem z nižšího sociálního nebo málo podnětného prostředí) při zajištění jejich lidských práv a povinností.

Obsah preventivní strategie:

1. Současný stav problematiky	str. 1
2. Zaměření školy z hlediska rizikového chování	str. 3
3. Potřebnost strategie	str. 5
4. Personální zajištění prevence	str. 6
5. Principy strategie	str. 7
6. Cíle strategie	str. 8
7. Formy rizikového chování	str. 8
8. Vymezení cílové skupiny	str. 9
9. Způsob realizace	str. 9
10. Znalostní kompetence žáků	str.10
11. Metody a formy, jakými budou dílčí aktivity řešeny	str.11
12. Vyhodnocení preventivní strategie	str.12

1. Současný stav problematiky

Škola vytváří školní preventivní strategii jako základní nástroj prevence. Jde o dlouhodobý, komplexní preventivní program. Tento program vychází z omezených časových, personálních a finančních možností se zaměřením na nejvyšší efektivitu. Jasně definuje dlouhodobé, střednědobé a krátkodobé cíle, je naplánován tak, aby mohl být řádně uskutečňován. Přizpůsobuje se struktuře školy, populaci jak v rámci školy, tak v jejím okolí a respektuje rozdíly ve školním prostředí.

Pro školu je tvorba školní preventivní strategie závazná a podléhá kontrole České školní inspekce. Škola zpracovává každoročně Preventivní program školy, který vychází z této strategie a je průběžně plněn a vyhodnocován prostřednictvím on-line systému výkaznictví. Ve výroční zprávě je vyhodnoceno řešení rizikového chování ve škole, sleduje se účinnost, průběh a efektivita jednotlivých aktivit.

Jsme úplnou státní základní školou s 1. až 9. ročníkem. Škola je městského typu s kapacitou 500 žáků, její součástí je školní družina. Škola nemá specifické zaměření; zvýšenou pozornost však věnuje výuce cizích jazyků, výuce IT a vedení ke sportu. Školu navštěvují děti především města Kaplice, ale i z blízkého okolí

ze spádových obcí v katastru obce s rozšířenou působností Kaplice. Autobusové nádraží je vzdálené asi 1 km chůze přes střed města. Zřizovatelem je Město Kaplice. Město Kaplice a přilehlá sídliště, kde žáci tráví velkou část svého dne, jsou místem, kde hrozí zvýšené riziko výskytu rizikového chování.

Nárůst různých projevů rizikového chování včetně zneužívání návykových látek v populaci mládeže a dětí školního věku je celospolečenským problémem. Proto je úkolem školy poskytnout co nejvíce informací o drogové problematice, přiměřeně k věku dítěte a otevřeně hovořit s žáky i naslouchat jejich problémům. Prevenci rizikového chování řeší školní poradenské pracoviště, které se skládá ze školního metodika prevence, výchovné poradkyně, zástupkyně ředitele.

K rizikovým projevům chování patří široké spektrum vybraných problémů a poruch chování u dětí a mládeže zejména záškoláctví, netolismus, užívání návykových látek (tabák), Preventivní strategie je zaměřena na všechny žáky školy (1. - 9. ročník) se zvláštním přihlédnutím k dětem ze sociálně slabšího a málo podnětného rodinného prostředí, dětem s nedostatečným prospěchem a s některými typy specifických vývojových poruch chování.

Rizikové projevy chování se vyskytují při vyučování, o přestávkách, případně v mimoškolních aktivitách žáků. Nejčastější problémy s žáky řešené při vyučování: neplnění školních povinností, časté zapomínání pomůcek, nerespektování domluvených pravidel chování a jednání (tzv. „Pravidla třídy“), nekultivované chování, vyrušování, vulgární vyjadřování, nerespektování pokynů vyučujících.

Nejčastější problémy řešené o přestávkách: nevhodné chování vůči ostatním žákům, vulgární vyjadřování, slovní napadání jiných žáků. Nejčastější problémy mimo školu, které se promítají do školního života: vzájemné slovní napadání žáků, vulgární vyjadřování. Kouření na cestě domů případně k autobusu.

Za uplynulé období byly nejčastějšími projevy rizikového chování konflikty mezi žáky, slovní a fyzické útoky, zneužívání sociálních sítí, nedostatečně omluvená či neomluvená absence, neplnění školních povinností, kouření. Významnější či opakované porušování školního řádu bylo následně projednáváno se zákonnými zástupci žáků, příp. na pedagogické radě. Závažnější porušení školního řádu byla řešena adekvátními kázeňskými opatřeními.

V rámci preventivních programů jsme spolupracovali s institucemi či se subjekty s certifikací MŠMT. Spolupráce s poskytovateli programů byla na vysoké úrovni, lektori prokazovali dostatečnou erudici, s žáky navazovali přirozenou a efektivní komunikaci.

Preventivní aktivity byly zaměřeny na konkrétní formy rizikového chování a na postoje dětí k danému tématu, např.: netolismus, kyberšikana, řešení konfliktních situací, zdravý životní styl a odpovědnost za vlastní jednání a chování.

Při tvorbě Školní preventivní strategie škola vychází z těchto klíčových dokumentů:

- Metodický pokyn ministryně školství, mládeže a tělovýchovy k prevenci a řešení šikany ve školách a školských zařízeních
- Národní strategie primární prevence rizikového chování dětí a mládeže v působnosti resortu Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy na období 2019 – 2027
- Akční plán realizace národní strategie primární prevence rizikového chování dětí a mládeže na období 2023 – 2025
- Národní strategie prevence a snižování škod spojených se závislostním chováním 2019 – 2027
- Metodický pokyn ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy k prevenci a řešení šikany ve školách a školských zařízeních, č.j.: MŠMT – 21149/2016
- Metodický pokyn MŠMT ČR k výchově proti projevům rasismu, xenofobie a intolerance, č.j.: 14 423/99-22
- Metodický pokyn k jednotnému postupu při uvolňování a omlouvání žáků z vyučování, prevenci a postihu záškoláctví, č.j.: 10 194/2002-14
- Metodické doporučení k primární prevenci rizikového chování č.j. MŠMT – 44400/2014
- Metodický pokyn MŠMT k zajištění bezpečnosti a ochrany dětí, žáků a studentů ve školách a školských zařízeních Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy, č.j.: 7 014/2005-25

- Metodické doporučení k primární prevenci rizikového chování u dětí, žáků a studentů ve školách a školských zařízeních č.j. MŠMT – 22294/2013-1
- Metodické doporučení pro práci s Individuálním výchovným programem v rámci řešení rizikového chování žáků č.j. MŠMT – 43 301/2013
- Co dělat když č.j. MŠMT – 1999/2015
- Zákon. č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (Školský zákon), ve znění pozdějších předpisů
- Zákon. č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 65/2017 Sb., o ochraně zdraví před škodlivými účinky návykových látek, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů
- Vyhláška č. 72/2005 Sb., o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních, ve znění pozdějších předpisů
- Spolupráce předškolních zařízení, škol a školských zařízení s Policií ČR při prevenci a při vyšetřování kriminality dětí a mládeže a kriminality na dětech a mládeži páchané č.j.: 25 884/2003-24
- Pravidla pro rodiče a děti k bezpečnějšímu užívání internetu, č.j.: 11 691/2004-24

Aktivity, které lze do strategie zapracovat

- vzdělávání pedagogických pracovníků v metodikách preventivní výchovy, v technikách pedagogické preventivní práce, nácviky praktických psychologických a sociálně psychologických dovedností, techniky rozvíjení osobnosti, metody vytváření pozitivních vztahů mezi žáky a řešení problémových situací;
- zavádění oblastí preventivní výchovy do výuky a výchovy ke zdravému životnímu stylu;
- uplatňování různých forem a metod působení na jednotlivce a skupiny dětí a mládeže, zaměřeného na podporu rozvoje jejich osobnosti a sociálního chování;
- vytváření podmínek pro smysluplné využití volného času dětí a mládeže;
- průběžné sledování konkrétních podmínek a situace ve škole z hlediska rizik výskytu rizikového chování a uplatňování různých forem a metod umožňujících včasné zachycení ohrožených žáků;
- diferencované uplatňování preventivních aktivit a programů speciálně zaměřených na jednotlivé rizikové skupiny žáků;
- poskytování poradenských služeb a zajišťování poradenských služeb specializovaných poradenských a preventivních zařízení pro žáky, rodiče a pedagogy;
- spolupráce s rodiči a osvětová činnost pro rodiče;

2. Zaměření školy z hlediska rizikového chování

Vztah učitel – žák

Budujeme vzájemnou důvěru mezi učitelem a žákem. Žák ví, že se může na učitele obrátit a bude respektován jeho názor, jeho potřeby. Učitel se zajímá o žáka, podněcuje dialog. Učitel získává důvěru žáka i prostřednictvím budování vztahu s rodinou, sociálním prostředím žáka. Při řešení problémů je učitel otevřen komunikaci s žákem, zákonným zástupcem žáka, zástupcem ředitele školy, metodikem prevence, výchovnými poradci, ostatními pedagogy atd.

Skupinová práce

Žáci velkou část vyučování spolupracují ve dvojicích či ve skupinách. Učitel věnuje pozornost spolupráci ve skupinách, podporuje naslouchání, zapojení všech členů skupiny. Reflektuje s žáky skupinovou práci a podporuje tak rozvoj kompetencí týmové práce, řešení konfliktu. Žáci se učí vést diskusi, vyjadřovat své názory, naslouchat druhým a vhodným způsobem reagovat na kritiku. Jednou z možností je například vedení komunitního kruhu, ve kterém má každý právo diskutovat na základě pravidel diskuse, sdílet své pocity, obavy, radosti, zážitky, podněty k životu třídy či klást otázky.

Projektové vyučování a celoškolské projekty

V rámci projektů se žáci mohou blíže seznámit s děním kolem sebe a aktuálními tématy. Celoškolský projekt umožňuje intenzivní spolupráci tříd v rámci ročníku.

Individualizované hodnocení, sebehodnocení, formativní hodnocení, zpětná vazba

Žáci dostávají komplexní zpětnou vazbu od učitele. Jsou informováni o svém pokroku i nedostacích. Je oceňováno úsilí žáka a míra jeho pokroku bez srovnávání s výkonem ostatních. Je podporován jeho individuální talent a zájem. Prostřednictvím formativního hodnocení žák získává kvalitativní hodnocení, jehož účelem je přinést žákům užitečnou informaci o jejich aktuálním stavu vědomostí a dovedností s cílem zlepšit jejich výsledky a naučit je přijímat hodnocení jako přirozenou součást života.

Komunikace s rodiči, veřejností

Učitelé nabízejí všem rodičům možnost individuální konzultace. Rodiče mají také možnost navštívit po domluvě s vyučujícím i výuku. Rodiče budou o preventivním programu informovat především třídní učitelé na třídních schůzkách a konzultacích. Informovanost bude zaměřena zejména na oblast prevence užívání návykových látek a šikany. Rodiče každého žáka obdrží informace, které budou obsahovat nezbytná telefonní čísla a adresy, základní seznam změn chování, které by se mohli u jejich dětí vyskytnout. Ale i několik užitečných rad, jak se zachovat, zjistí-li u svého potomka závislost či stane-li se jejich dítě obětí šikany. Na jejich dotazy a připomínky budeme zpětně reagovat. Aktuální informace rodiče získávají z webových stránek školy.

Ke komunikaci s rodiči využívají učitelé školní e-mail a prostřednictvím systému ŠkolaOnline

Učitelé nabízejí všem rodičům možnost individuální konzultace.

Zveřejnění informací

Informace budou zveřejňovány na nástěnce umístěné v budově školy (pavilon 2. stupně). Informace obsahují důležitá telefonní čísla a adresy (linky důvěry apod.) a další informace, které se vztahují k tématům zařazeným do Preventivního programu školy, zásady první pomoci při výskytu šikany. Preventivní program školy bude dále zveřejňován na školních webových stránkách. Dalším informačním zdrojem pro žáky, a hlavně vyučující, je školní knihovna a odborná literatura vztahující se k různým formám rizikového chování uložená u výchovné poradkyně a školního metodika prevence.

Pedagogická diagnostika

Učitel věnuje pozornost žákům, registruje signály o možném problému žáka a hledá příčiny a vhodné formy nápravy. Pokud je třeba, spolupracuje s rodiči a výchovným poradcem, který se zapojí do diagnostického a terapeutického procesu. Případně je využíváno dalších odborných institucí (PPP aj.)

Zdrojem informací je i obsah schránky důvěry ve spojovací chodbě, třídnické hodiny, hodiny předmětů výchovného charakteru, vyhodnocení dotazníkových anonymních akcí.

Řešení přestupků

Porušování školního řádu, týkající ho se držení, distribuce a užívání návykových látek v prostorách školy, je klasifikováno jako hrubý přestupek a jsou vyvozeny patřičné sankce. Jsou sledovány i další sociálně patologické jevy – šikana, vandalismus, brutalita, rasismus atd. Při jejich zjištění jsou navržena cílená opatření. V případě, kdy selže prevence ve škole, bude přistoupeno k následujícím opatřením:

- individuální pohovor se žákem
- jednání s rodiči na úrovni výchovné komise
- doporučení kontaktu s odborníky
- v případě nezájmu rodičů uvědomění sociálního odboru, oddělení péče o dítě
- v případě dealerství oznámení Policii ČR

3. Potřeba strategie

Prioritou zájmů školy je žák a jeho pocit bezpečí a úspěšnosti. Škola nepřijímá zodpovědnost za výchovu ke zdravému životnímu stylu. Škola rodičům jen pomáhá v rozvoji dítěte jeho vzděláváním a socializací ve skupině dětí. Prevence založená ve společnosti předpokládá řadu spolupracujících složek. Vedle rodiny, škol a školských zařízení jsou to orgány sociálně právní ochrany dětí, zdravotnická zařízení, místní samosprávy, poradenské instituce ve školství, policie, kulturní střediska, zájmové organizace, podnikatelské subjekty apod. Škola usiluje o integraci primárně preventivních aktivit, které sama poskytuje, spolu se službami specializovaných zařízení.

Za problémy v oblasti primární prevence u dětí a mládeže jsou považovány:

- podceňování primární prevence
- prevence pouze ve škole, po skončení vyučování nemožnost postihu, nekontrolovatelnost žáků
- prevence jen ve školách, absence prevence v rodinách
- nedostatečné pravomoci školních metodiků prevence
- neodbornost pedagogů v dané oblasti (absence právního vědomí)
- nechuť pedagogů vyvíjet aktivity, které nepřinášejí okamžitý viditelný výsledek
- nedostatečné využití stávající legislativy, její nejednotnost v terminologii
- absence pocitu zodpovědnosti za vlastní zdraví
- mobilní telefony, internet
- nedostatečná ochrana dětí před alkoholem a pasivním kouřením v rodině a na veřejnosti
- vysoká společenská tolerance k legálním drogám
- liberalizace drogové politiky

4. Personální zajištění prevence

Ředitel školy.

Zodpovídá za preventivní strategii školy a Preventivní program školy, podporuje vytváření a realizace programu, vymezení dostatečného prostoru pro preventivní činnosti v rámci školy, sleduje problémy v kontextu celé školy a dělá personální a organizační opatření ke zlepšení vzájemného soužití ve škole. Svolává v případě potřeby výchovnou komisi za účasti rodičů, pedagogů, pracovníků orgánů péče o dítě.

Zástupkyně ředitelky

Koordinuje společně s metodikem prevence aktivity školy v oblasti prevence. Zástupkyně ředitelky vede písemné záznamy ze všech jednání, evidují výskyt rizikových forem chování u jednotlivých žáků tříd, navrhuje opatření v případě porušení ŠŘ, vede individuální konzultace s dětmi, s rodiči, informuje o možnostech odborné péče a další pomoci (adresář sociálních služeb, linku bezpečí, apod.).

Výchovný poradce

Výchovný poradce koordinuje společně s metodikem prevence aktivity školy v oblasti prevence. Aktivně nabízí učitelům a žákům možnost poradit se o svých problémech. Zaměřuje se na žáky, kteří jsou ohroženi ve svém vývoji, sebepojetí, komunikaci s druhými. Učitelé informují výchovného poradce o případech výskytu agresivního chování ve třídě, signálů o potížích žáka (osobnostní, rodinné, vztahové), náhlém i trvalém neúspěchu v učení, obtížné komunikaci, konfliktu s rodiči, porušování pravidel soužití ve škole žákem, krádežích ve třídách. Výchovný poradce navrhuje opatření, navrhuje řediteli školy svolání výchovné komise, vede individuální konzultace s dětmi, s rodiči, informuje o možnostech odborné péče a další pomoci (adresář sociálních služeb, linku bezpečí apod.). Jedná se sociálním odborem. Konzultuje problémy s odbornými pracovišti – SPC, PPP.

Metodik prevence

Metodik prevence spoluvytváří minimální preventivní program, podílí se na jeho realizaci. Komunikuje s učiteli v oblasti primární prevence, v případě vniklého problému dává podněty k možné nápravě. Spolupracuje s institucemi a organizacemi v oblasti primární prevence. Koordinuje předávání informací

o problematice sociálně patologických jevů ve škole, dokumentuje průběh preventivní práce školy. Hodnotí realizaci minimálního preventivního programu.

Třídní učitelé

Spolupracují s metodikem prevence, s výchovnými poradci i zástupkyní ředitelky školy. Koordinují všechny aktivity ve třídách. Třídní učitel zná třídu natolik, aby byl schopen směřovat realizaci programu cíleně s ohledem na specifika své třídy. Má díky neustálému kontaktu se svými žáky vytvořeny jedinečné podmínky pro systémovou preventivní práci. Průběžně získává důvěru žáků a sleduje jejich chování, a především změny v jejich chování. Třídní učitel je v kontaktu s rodiči žáků své třídy prostřednictvím třídních schůzek, individuálních konzultací, osobních setkání a dalších možností komunikace. Poskytuje rodičům informace o rizikovém chování. Sleduje školní docházku žáků a vypracovává PLPP a IVP.

Pedagogové

Věnují se v rámci výuky rozvoji kompetencí žáků v oblasti sociálních dovedností, učí podle principů a metod v rámci koncepce školy. Provádějí průběžnou diagnostiku žáků a třídy, na pedagogických radách vzájemně hodnotí uplynulé období, konzultují případné problémy, navrhují opatření. Respektují věkové a osobnostní zvláštnosti žáků, mimořádnou pozornost věnují problémovým, handicapovaným žákům a žákům se sociálním znevýhodněním. Informují zástupkyni ředitelky nebo školního metodika prevence o případech výskytu agresivního chování ve třídě, o porušování pravidel soužití ve škole či neomluvené absenci. Nabízejí všem rodičům možnost individuální konzultace. Rodiče mají také možnost navštívit po domluvě s vyučujícím i jejich výuku.

Postup při řešení neomluvené nepřítomnosti žáků

Dobu a způsob uvolňování žáka z vyučování stanoví školní řád. Školní docházku žáků své třídy eviduje třídní učitel. Na prevenci záškoláctví se podílí třídní učitel, výchovný poradce a školní metodik prevence ve spolupráci s ostatními učiteli a zákonnými zástupci žáka. Základem prevence je pravidelné zpracování dokumentace o absenci žáků minimálně dvakrát v týdnu.

- V případě podezření neomluvené absence informuje třídní učitel metodika prevence a kontaktuje rodiče.
- Třídní učitel posoudí věrohodnost omluvenky a rozhodne o počtu omluvených a neomluvených hodin, o svém rozhodnutí informuje bezodkladně metodika prevence a rodiče.
- Neomluvenou nepřítomnost žáka do 10 hodin řeší třídní učitel se zákonným zástupcem žáka formou pohovoru, na který je zákonný zástupce pozván doporučeným dopisem do 10 dnů od data rozhodnutí o neomluvené nepřítomnosti žáka. Pohovoru je přítomen metodik prevence nebo výchovný poradce. Třídní učitel provede zápis z pohovoru, zápis pohovoru podepíší účastníci a obdrží kopii. Případné odmítnutí podpisu se do zápisu zaznamená.
- Při počtu neomluvených hodin nad 10 během školního roku svolá ředitel školy školní výchovnou komisi. Účastníci jsou ředitel školy, zákonný zástupce, třídní učitel, výchovný poradce, školní metodik prevence. Pozvání zákonných zástupců se provádí doporučeným dopisem. O průběhu a závěrech jednání se provede zápis, který účastníci podepíší a obdrží kopii. Případné odmítnutí podpisu se do zápisu zaznamená.
- Přesáhne-li počet neomluvených hodin 25 v daném školním roce, ředitel školy zašle bezodkladně oznámení o pokračujícím záškoláctví s náležitou dokumentací příslušnému orgánu sociálně právní ochrany dětí.
- V případě opakovaného záškoláctví, pokud již byli zákonní zástupci pravomocným rozhodnutím správního orgánu postiženi pro přestupek, postoupí ředitel školy hlášení Policii ČR.

Postup při řešení podezření na šikanu žáků

Při podezření na šikanu žáka informuje pedagogický pracovník bezodkladně ředitele školy, případně metodika prevence.

Ředitel školy rozhodne o dalším postupu,

Obecné zásady

- rozpoznat varovné signály
- zjistit základní skutečnosti
- oddělit postižené od agresorů
- informovat rodiče a kontaktovat odborné pracoviště

Zásady pro zjišťování základních skutečností

- rozhovor s informátory a oběťmi
- nalezení vhodných svědků
- individuální, případně konfrontační rozhovory se svědky (nikoli konfrontace obětí a agresorů!)
- zajištění ochrany obětem
- rozhovor s agresory, případně konfrontace mezi nimi

Jaké informace bychom měli získat

- kdo je obětí, kolik je obětí
- kdo je obětí i agresorem, kolik je těchto „obojetných žáků“
- kdo je agresorem, kolik je agresorů
- kdo z nich je iniciátor a kdo je aktivní účastník šikanování
- co, kdy, kde a jak dělali agresori konkrétním obětem
- k jak závažným agresivním a manipulativním projevům došlo
- jak dlouho šikanování trvá

Výpovědi je nutné důkladně zapsat a uspořádat. Musíme mít jistotu, jak šikanování konkrétně probíhalo. Nejdůležitější je vypracování přehledu hlavních typů agresorů, u jejich jmen si poznamenáme přesné údaje kdy, kde, jak a komu co dělali.

Zásady pro případ pokročilejšího stádia šikany

- zajistit ochranu obětem
- nedělat zásadní kroky vyšetřování
- využít možnosti spolupráce s některým s odborných pracovišť
- informovat rodiče, odbor sociální péče, Policii ČR

Postup při řešení podezření na požití drog žáky

- informovat metodika prevence, ředitele školy
- vyřadit žáka z vyučování, umístit ho stranou a pod dohledem
- zavolat záchranku nebo lékařská pomoc
- informovat rodiče

5. Principy strategie

Zásady efektivní primární prevence

Partnerství a společný postup – spolupráce všech zaměstnanců školy při respektování kompetencí

Komplexní řešení problematiky primární prevence rizikového chování – vzájemné propojení a koordinace řešení problémů souvisejících s rizikovým chováním

Kontinuita působení a systematickosti plánování – preventivní působení musí být komplexní, systematické a dlouhodobé

Uplatňování ověřených dat a hodnocení efektivity – aktivity realizované v rámci primární prevence jsou založené na analýze současné situace, identifikovaných problémech, potřebách a prioritách, opatření jsou monitorována, je vyhodnocována jejich účinnost a případně jsou modifikovány realizované aktivity

Racionální financování a garance kvality služeb – zabezpečení finančních zdrojů k realizaci aktivit prostřednictvím dotačních programů, volba certifikovaných programů

Zacílení a adekvátnost informací i forem působení – realizované preventivní aktivity musí odpovídat cílové skupině a jejím věkovým a sociokulturním charakteristikám a potřebám

Pozitivní orientace primární prevence – nabídka pozitivních alternativ a využívání pozitivních modelů

Orientace na kvalitu postojů a změnu chování – každé primárně preventivní působení si klade za cíl mít pozitivní vliv na změnu postojů a chování daného jedince, který v průběhu školní docházky získá relevantní sociální dovednosti a znalosti potřebné pro život.

6. Cíle strategie

„Snížit míru rizikového chování a minimalizovat jeho vznik.“

Základními cíli strategie mohou být cíle

a) dlouhodobé

Základními cíli strategie primární prevence sociálně patologických jevů na období 2021-2024 jsou:

- výchova ke zdravému životnímu stylu
- rozvoj a podpora sociálních kompetencí a sociálních dovedností žáků vůči tlaku vrstevnické skupiny
- funkční informační systém, funkční systém vzdělávání školních metodiků, vícezdrojové a víceleté financování projektů primární prevence.
- rozšiřovat činnost školního poradenského pracoviště ve složení výchovný poradci, školní metodik prevence a zástupkyně ředitelky s cílem poskytovat poradenskou pomoc rodičům, žákům i pedagogům školy, zejména v prevenci rizikového chování a v individuálním přístupu k potřebám žáků
- průběžně doplňovat odbornou kvalifikaci pedagogů v prevenci rizikového chování
- na třídních schůzkách a individuálních konzultacích (učitel – rodič – žák) informovat rodiče o činnosti školy, zhodnotit za dané období chování a prospěch žáků, stabilizovat vztahy škola – rodina, učitel – žák.

b) střednědobé

- vytváření a distribuce metodických materiálů
- zapojování rodin do života škol
- pravidelné zapojování do grantového systému prostřednictvím vlastních projektů
- v rámci péče o tělesnou a duševní hygienu dětí využívat co nejvíce přírodu v okolí školy (venkovní hřiště), zařazovat v co největší míře pobyt venku, relaxační aktivity, školy v přírodě, využít k tomu i náplň činnosti školní družiny
- k žákům přistupovat diferencovaně, respektovat jejich individualitu – prohloubit péči o nadané žáky, zajistit odbornou péči o žáky se speciálními vzdělávacími potřebami
- účinnou prevencí a dobrou spoluprací s rodiči předcházet vzniku neomluvené absence
- zaměření na prevenci školní neúspěšnosti, podporu vzdělávání žáků – cizinců
- soustředit se na řešení kázeňských přestupků žáků, neprodleně tyto řešit, včetně hrubého chování ke spolužákům i pedagogům
- pracovat s problémovými třídami, jedinci, využití odborné pomoci (školní metodik prevence, výchovný poradce, PPP, ...). Při práci využívat Metodického doporučení MŠMT
- spolupracovat se zřizovatelem, s Městskou policií, Policií ČR a s OSPOD při řešení výchovných problémů a realizaci besed pro žáky

c) krátkodobé

- zmapování potřeb v oblasti primární prevence
- finanční podpora školních preventivní strategie

7. Formy rizikového chování

Do prevence rizikového chování řadíme rizikové projevy v chování dětí:

- a) Agrese, šikana, kyberšikana a další rizikové formy komunikace prostřednictvím multimédií, násilí, domácí násilí, krizové situace spojené s násilím, vandalismus, intolerance, antisemitismus, extremismus, rasismus a xenofobie, homofobie, krádeže, loupeže, vydírání, vyhrožování
- b) Záškoláctví

- c) Závislostní chování, užívání různých typů návykových látek, netolismus (závislost na virtuálních drogách – televize, video, počítačové hry), gambling (patologické hráčství)
- d) Rizikové sporty a rizikové chování v dopravě, prevence úrazů
- e) Spektrum poruch příjmu potravy
- f) Negativní působení sekt – nová náboženská hnutí, příslušnost k subkulturám
- g) Sexuálního rizikové chování
- h) Syndrom CAN (týrané, zanedbané, zneužívané dítě)
- i) Sebepoškozování
- j) Problémové situace týkající se žáků s PAS (poruchy autistického spektra)

8. Vymezení cílové skupiny

Nárůst různých projevů rizikového chování včetně zneužívání návykových látek v populaci mládeže a dětí školního věku se stává celospolečenským problémem. Děti patří k nejohroženější skupině. Proto je důležité zahájit primární prevenci právě v době základní školní docházky, poskytnout žákům co nejvíce informací o drogové problematice (přiměřeně k jejich věku), naslouchat jejich problémům a otevřeně s nimi hovořit i na neformální úrovni.

Strategie je zaměřena na všechny žáky 1. - 9. ročníku základní školy, se zvláštním přihlédnutím k dětem ze sociálně slabšího a málo podnětného rodinného prostředí, dětem s nedostatečným prospěchem a s některými typy specifických vývojových poruch chování.

U pedagogů je další vzdělávání zaměřeno na celý tým. Intenzivní vzdělávací aktivity jsou směřovány k pracovníkům, kteří zajišťují činnost školního poradenského pracoviště – výchovná poradkyně a školní metodik prevence.

Do systému informování jsou zapojeni všichni rodiče. Zvláštní pozornost je věnována skupinám rodičů tříd, kde se vyskytly negativní jevy např. šikana nebo výskyt drog. Individuální pozornost je pak věnována rodičům žáků, u kterých byl zjištěn výskyt návykových látek, konzumace alkoholu a kouření, rodičům žáků – agresorů v případech šikany.

9. Způsob realizace

Centrem pozornosti musí být žák, respektive školní třída s ohledem na její specifika. Cílem pedagogického snažení je rozvoj osobnosti každého žáka, dosažení pocitu úspěšnosti, naučit žáky nebýt pouze pasivním konzumentem, ale tvořivým jedincem. Naučit žáky vhodnému vyjadřování v různých životních situacích, nebát se otevřeně porovnávat názory své a ostatních, naučit žáky kriticky zhodnotit výsledky své práce i práci ostatních a poučit se z vlastních chyb, přijmout radu a pomoc.

Vybavit žáka potřebnými kompetencemi, díky nimž bude schopen hrozící riziko včas rozeznat, nenechat se jím negativně ovlivnit a adekvátně reagovat na vzniklé situace.

Základními kompetencemi prevence v rámci podpory zdraví a zdravého životního stylu jsou:

- zvyšování sociální kompetence – rozvíjení sociálních dovedností, které napomáhají efektivní orientaci v sociálních vztazích, odpovědnosti za chování a uvědomění si důsledků jednání
- posilování komunikačních dovedností – zvyšování schopnosti řešit problémy, konflikty, adekvátní reakce na stres, neúspěch, kritiku
- vytváření pozitivního sociálního klimatu – pocitu důvěry, bez nadměrného tlaku na výkon, zařazení do skupiny, práce ve skupině vrstevníků, vytvoření atmosféry pohody a klidu, bez strachu a nejistoty
- formování postojů ke společensky akceptovaným hodnotám – pěstování právního vědomí, mravních a morálních hodnot, humanistické postoje apod.

Klíčové vyučovací oblasti jsou:

- oblast přírodovědná např. fyziologie, biologie člověka, biologické účinky drog, chemické aspekty drog
- oblast zdravého životního stylu např. výchova ke zdraví, osobní a duševní hygieně, podmínky správné výživy, trávení volného času

- oblast společenskovední např. proces socializace jedince, užší a širší společenské prostředí, jedinec ve vzájemné interakci se sociálním prostředím
- oblast rodinné a občanské výchovy např. postavení rodiny ve společnosti, vedení domácnosti, zdravý vývoj a příprava na život, formy komunikace, zvyšování sociální kompetence dítěte, subjekty participující v oblasti prevence drog
- oblast sociálně právní např. právní aspekty drog, práva dítěte, význam a cíle reklamy
- oblast sociální patologie např. postoj společnosti ke zneužívání drog, delikventní chování, kriminalita, xenofobie, šikanování, rasismus

Preventivní témata jsou nejčastěji frekventována v následujících předmětech:

- prvouka
- přírodověda, vlastivěda
- český jazyk
- přírodopis
- chemie
- výchova k občanství
- výtvarná výchova a výtvarné soutěže
- tělesná výchova

10. Znalostní kompetence žáků

1. – 3. ročník

Žáci

- dokáží pojmenovat zdravotní rizika spojená s kouřením, pitím alkoholu, užíváním drog, zneužíváním léků
- znají jednoduché způsoby odmítání návykových látek
- znají hodnotu zdraví a nevýhody špatného zdravotního stavu
- mají vědomost, jak udržovat zdraví
- mají vědomosti o zdravém životním stylu
- mají právní povědomí v oblasti rizikového chování

4. – 5. ročník

Žáci

- mají povědomí o zdraví jako základní lidské hodnotě
- znají činnosti, které jsou vhodné z hlediska zdraví zařadit do denního režimu, osvojují si zdravý životní styl
- podrobně znají zdravotní a sociální rizika návykových látek a argumenty ve prospěch zdraví
- znají zákony omezující kouření, požívání alkoholu a zákony týkající se užívání a šíření drog
- umí komunikovat se službami poskytujícími poradenskou pomoc
- umí pojmenovat základní mezilidské vztahy
- umí rozpoznat projevy lidské nesnášenlivosti
- ví na koho se obrátit v případě, že někdo ohrožuje nebo poškozuje jejich práva
- mají povědomost o tom, že každé jednání, které ohrožuje práva druhých (šikana, násilí, zastrašování aj.), je protiprávní
- znají základní způsoby odmítání návykových látek ve styku s vrstevníky

6. – 9. ročník

Žáci

- znají význam harmonických mezilidských vztahů pro zdravý životní styl a zdraví
- respektují odlišné názory či zájmy lidí a odlišné způsoby jejich chování a myšlení, jsou tolerantní k menšinám
- znají a uplatňují vhodné způsoby řešení neshod se spolužáky, spory řeší nenásilným způsobem
- znají vhodné způsoby chování a komunikace v různých životních situacích

- umí spolupracovat ve skupině a přebírat zodpovědnost za společné úkoly
- znají významné dokumenty upravující lidská práva a sociálně právní ochranu dětí
- znají činnost důležitých orgánů právní ochrany občanů
- uvědomují si podstatu protiprávního jednání a právní odpovědnost za případné protiprávní činy
- umí zhodnotit vhodné a nevhodné zdravotní návyky
- umí vysvětlit své konkrétní postoje a chování z pohledu zdraví
- ví, co je podstatou zdravého životního stylu a snaží se o jeho realizaci
- znají pozitivní vliv aktivního pohybu, relaxace, duševní hygieny
- ví, že zneužívání dítěte je trestné
- umí diskutovat o rizicích zneužívání drog, orientují se v trestně právní problematice návykových látek
- ví, kde hledat odbornou pomoc, v případě potřeby ji dovedou využít
- bezpečně zvládají účelné modely chování v krizových situacích (šikanování, týrání, sexuální zneužívání apod.) a správně se rozhodují v situacích vlastního nebo cizího ohrožení
- dokáží komunikovat se specializovanými službami (linky důvěry, krizová centra)
- odmítají projevy brutality a násilí zprostředkované médii a umí o nich diskutovat

11. Metody a formy, jakými budou dílčí aktivity řešeny

Program je zaměřen na:

1. – 5. ročník

- zvyšování zdravého sebevědomí žáků
- zkoumání a uvědomování si vlastní osobnosti
- vnímání individuálních odlišností dětí mezi sebou a přijímání těchto jevů
- nácvik vzájemné úcty, sebeúcty a důvěry
- rozvoj schopnosti diskutovat, komunikovat, řešit problémy a konflikty (např. formou komunitního kruhu)
- společné stanovení a zažití pravidel soužití mezi žáky a učiteli
- rozvoj schopnosti klást otázky, umění vyjádřit svůj názor, umění říci „ne“
- navozování příznivého psychosociálního klimatu ve třídě
- osvojování a upevňování základních návyků – hygiena, životospráva, sdělení základních informací z oblasti prevence experimentování s alkoholem a cigaretami
- základy etické a právní výchovy
- zaměření pozornosti na včasné odhalování specifických poruch učení nebo i jiných postižení
- všestranný rozvoj osobnosti žáka
- soustředěnost na včasné diagnostikování rizikového chování ve třídních kolektivech
- důraz na spolupráci s rodiči
- široká nabídka volnočasových aktivit
- návštěvy filmových a divadelních představení, koncertů, besed apod.
- účast v soutěžích a olympiádách

Přechod na druhý stupeň základní školy přináší řadu změn a z nich vyplývajících zátěžových situací – změna třídního učitele, střídání vyučujících v jednotlivých předmětech, odchod některých spolužáků na víceletá gymnázia a příchod nových spolužáků, zvýšené nároky na objem a strukturu učiva.

Program je zaměřen na:

6. – 9. ročník

- vytváření vztahu důvěry mezi žáky a učiteli a mezi žáky navzájem
- stanovení pravidel soužití třídní komunity
- upevňování vztahů v komunitě vrstevníků

- formování skupiny, která je pro žáky bezpečným místem, která jim pomůže vyhnout se rizikovému společensky nežádoucímu chování - šikanování, užívání alkoholu a drog, vzniku různých typů závislostí apod.
- začlenění nových žáků do komunity třídy
- trénink obrany před manipulací, s uměním říci „ne“
- trénink odpovědnosti za vlastní rozhodnutí
- zvládání náročných fyzických a duševních situací
- umění vyrovnat se s neúspěchem
- nácvik řešení zátěžových situací, návody k řešení problémů
- rozvoj schopností přijímat svobodná a odpovědná rozhodnutí
- nácvik efektivní komunikace na základě vlastních prožitků

Konkrétní aktivity podporující primární prevenci (návrhy)

- výchova k odpovědnosti za zdraví své i ostatních – vytváření eticky hodnotných postojů a způsobů chování
- akce zaměřené na zvyšování právního povědomí (využití nabídek různých druhů spolupráce s Policií ČR a městskou policií)
- zaměření pozornosti na projekty prevence drogových závislostí, konzumace alkoholu, vandalismu, rasismu, násilí, komerčního sexuálního zneužívání apod.
- na základně průzkumu zaměřeného na zneužívání návykových látek věnovat i nadále zvýšenou pozornost prevenci kouření.
- dovednost volby správné životosprávy – poruchy příjmu potravy – mentální anorexie a bulimie (blok v rámci hodin RV, videoprojekce)
- přednášky, besedy a pořady věnované sexuální výchově a prevenci AIDS (absolvování vybraných pořadů dle nabídky na základě zkušeností s jejich úrovní z minulých let.)
- akce zaměřené na práci s národnostními menšinami směřující k potlačení rasismu a xenofobie
- zvyšování příznivého klimatu ve třídních kolektivech formou organizování výletů, exkurzí, ŠVP, lyžařského výcvikového kurzu atd.
- organizování akcí směřujících k oživení klimatu ve škole a zábavnou formou zpříjemnění školního prostředí (tématické dny, sportovní akce, víkendové výjezdy atd.)
- účast v literárních, výtvarných, sportovních a jiných soutěžích
- ekologická výchova (návštěva spalovny odpadů, výukové programy v rámci přírodovědné stanice, zapojení do vyhlášených ekologických soutěží jako v min. letech, viz sběr plastových lahví a umělohmotných vršků apod.)
- školní časopis – dává prostor pro tvořivost žáků. Zvyšuje také zájem a povědomí žáků o dění ve škole.

Aktivity zaměřené na rodiče a veřejnost (návrhy)

- seznámení rodičů se strategií v rámci třídních schůzek
- nabídka konzultačních hodin třídních učitelů, výchovného poradce, školního metodika prevence
- nabídka propagačních materiálů o drogách
- seznámení rodičů s postupem školy v případě problémů žáků s drogami
- na schůzkách hovořit o nebezpečí drog zejména u starších žáků, kterým rodiče povolují účast na diskotékách

12. Vyhodnocení preventivní strategie

Vyhodnocení programu bude provedeno v na konci školního roku v červnu. O programu však školní metodik povede průběžné záznamy, s jejichž výsledky bude pravidelně seznamovat vedení školy, ostatní pedagogické pracovníky a rodiče žáků.

Vyhodnocení se týká věcné podstaty realizace jednotlivých akcí a aktivit, dává přehled o počtech účastníků, finančních nákladech, schopnosti realizovat jednotlivé programy apod.

Vyhodnocení výsledků uskutečňovaného procesu změn

- zhodnocení psychosociálního klimatu ve škole, kázně a případně i prospěchu žáků
- zhodnocení výskytu sociálně patologických jevů ve škole

Proces změn bude vyhodnocován průběžně a trvale pomocí prostředků poskytujících zpětnou vazbu. Dotazníky a škály pomohou objevit slepé uličky, selhání nebo nereálné nároky programu, což lze poté napravit vypracováním upravené verze pro další období.

Kontakty

PPP Český Krumlov	Mgr. Jakub Průcha	723 217 104
Městský úřad Kaplice, OSPOD	Bc. Jiří Kolín	380 303 182
Policie ČR, obvodní oddělení Kaplice		380 311 061
Policie ČR, Český Krumlov		974 232 323
Městská policie Kaplice		380 303 139
Spirála Český Krumlov		380 712 426

Ing. Bc. Miroslava Vančura Kostková, školní metodik prevence

Mgr. Pavel Petr, ředitel školy